

Futbol Taraftarlarının Sportif Başarıya Hasret Düzeylerinin İncelenmesi

Hamza KÜÇÜK¹, Faik ÖZ², Abdulselim DEMİRCİ², Muhammet KUSAN¹, Soner ÇANKAYA¹

DOI: <https://doi.org/10.38021asbid.1442349>

ORJİNAL ARAŞTIRMA

¹Ondokuz Mayıs
Üniversitesi, Yaşar
Doğu Spor Bilimleri
Fakültesi,
Samsun/Türkiye

²Ondokuz Mayıs
Üniversitesi,
Lisansüstü Eğitim
Enstitüsü, Spor
Yöneticiliği Anabilim
Dalı, Samsun/Türkiye

Sorumlu Yazar:
Hamza KÜÇÜK
hamza.kucuk@omu.edu.tr

Öz

Bu çalışmanın amacı, futbol taraftarının sportif başarıya hasret düzeylerini bazı sosyo-demografik özellikler açısından incelemektir. Çalışmada betimsel nitelik taşıyan tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini futbol taraftarları örneklemini ise, Fenerbahçe futbol taraftar gurubu içerisinde tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiş 300 birey oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve Çankaya vd. (2023) tarafından geliştirilen "Sportif Başarıya Hasret Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen ölçek ve alt boyut ölçek toplam puanlarının cinsiyet, medeni durum, deplasmana gitme durumuna göre farklılık gösterip göstermediği Student t test; yaş, gelir durumu, eğitim durumu, maçlara kiminle gidiyor olma ve maçları nereden izliyor olma durumuna göre farklılık gösterip göstermediği ise tek yönlü varyans analizi ve Tukey çoklu karşılaştırma testi ile belirlenmiştir. Bulgular, evli bireylerin dış faktörler toplam puanı yüksek çıkarken, bilgi toplam puanı bekar katılımcılara göre düşük çıkmıştır. Deplasmana giden bireylerin bilgi ve iç faktörler toplam puanları gitmeyen katılımcılara göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Maçları statta takip eden taraftarların ölçek toplam puanı, dış faktörler, bilgi ve şiddet toplam puanları maçları tv ve internette takip edenlere oranla yüksek olduğu tespit edilmiştir. Maçları tek başına izleyen taraftarların hasretlik ve dış faktörler puanı diğer taraftarlara göre daha yüksek olduğu görülmüş ve maçları tek izleyen taraftarların diğer taraftarlara göre bilgi ve şiddet toplam puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Evli taraftarların futbol etkinliklerine katılımını desteklemek adına aile dostu politikalar geliştirilebilir. Tek izleyen taraftarların bireysel deneyimlerine odaklanarak, onları kulüple daha yakın bir ilişkiye çekmek için özel içerikler ve etkinlikler düzenlenebilir.

Anahtar kelimeler: Taraftar Profili, Sportif Motivasyon, Sportif Heyecan.

Investigation of Football Fans' Levels of Longing for Sportive Success

Abstract

The aim of this study is to examine the level of longing for sportive success of football fans in terms of some socio-demographic characteristics. The descriptive survey model was used in the study. The population of the research consists of 300 individuals selected by random sampling method from the Fenerbahçe football fan group. The personal information form prepared by the researchers and the "Longing for Sportive Success Scale" developed by Çankaya et al. (2023) were used as data collection tools in the study. Whether the total scores of the scale and sub-dimension scale obtained in the study differed according to gender, marital status, and going to away games was determined by Student's t test; whether they differed according to age, income level, education level, with whom they go to the matches and where they watch the matches was determined by One-way ANOVA and Tukey multiple comparison test. The findings revealed that married individuals had a higher external factors total score, while their knowledge total score was lower than single participants. It was determined that the knowledge and internal factors total scores of individuals who went to away games were higher than those who did not go to away games. It was determined that the total scale score, external factors, information and violence total scores of the fans who followed the matches in the stadium were higher than those who followed the matches on TV and internet. Fans who watched the matches alone were found to have higher longing total scores and external factors total scores than other fans, while fans who watched the matches alone were found to have higher total scores than other fans in the dimensions of information and violence. Family-friendly policies can be developed to support the participation of married fans in sporting events. By focusing on the individual experiences of single fans, special content and activities can be organized to attract them to a closer relationship with the club.

Keywords: Fan Profile, Sportive Motivation, Sportive Excitement.

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi:
24.02.2024

Kabul Tarihi:
07.03.2024

Online Yayın Tarihi:
28.03.2024

Giriş

Futbol, dünya çapında milyonlarca insanın tutkuyla bağlandığı, top kullanarak oynanan bir takım sporudur. İki rakip takımın, belirlenen kurallar çerçevesinde, bir topu karşı kaleye sokmaya çalıştığı oyunda, hız, yetenek, strateji ve takım çalışması önemlidir. Futbol, sadece bir spor değil, aynı zamanda kültürel bir fenomen olarak da kabul edilir; insanları bir araya getirir, milli gururu yüceltir ve geniş bir izleyici kitlesine sahiptir (Akkaya, 2009). Tevetoğlu ve Ermiş'e göre futbol topuyla tanışmış her çocuğun hayallerini süsleyen bir tutkudur. Tüm dünyada geniş bir izleyici ve dinleyici kitlesine sahip olan futbol branşı, yediden yetmiş herkesin hem izlemekten hem oynamaktan zevk aldığı bir takım sporudur (Tevetoğlu ve Ermiş, 2022). Futbol dünyada en çok izlenen spor branşıdır. Futbol maçlarını izleyen çok büyük kitle olması ile birlikte bu kitlenin sporcularla birlikte bir etkileşimde olması kaçınılmazdır. Bu etkileşim sporcular ve izleyiciler için önemli bir motivasyon kaynağıdır. Bu derecede yüksek izleyicisi olan bir oyun içinde rekabet duygularının olması fanatizm duygularını da beraberinde getirebilir (Budi ve Widyaningsih, 2021). Türkiye 19. Yüzyıl sonlarında futbol ile tanışmıştır ve günümüzde futbolun değer ve ilgi düzeyi artarak devam etmektedir.

Türkiye'deki futbolun önde gelen kulüplerinden biri olan Fenerbahçe Spor Kulübü, kuruluş tarihine dair resmi bir kayıt bulunmamakla birlikte, genellikle 1899 yılı olarak kabul edilir. Ancak kulübün faaliyetleri, resmi olarak 1907 yılında başlamıştır. Kuruluşundan bu yana, kulüp zaman zaman kapatılma ve yeniden açılma süreçleri yaşamıştır (Evren, 2007; Katırcı, 2015).

Futbol herkes için aynı anlam niteliğinde olmayabilir. Futbol kimi birey için boş zaman etkinliği, kimisi için seyir keyfi, kimileri içinse tuttıkları takımın taraftarlığı ile elde edilen bir kimlik ve hayatın anlamını oluşturan bir unsurdur. Taraftarlık sadece seyredenlerden daha farklı olgudur (Salman, 2008). Aradaki farkı bireylerin takımları ile bütünleşme düzeyleri belirlemektedir. Takımlarıyla yüksek düzeyde özdeşleşen bireyler için taraftarlık, sosyal kimliklerinin önemli unsurlarından biri halini alır. Takımlarıyla düşük düzeyde özdeşleşen bireyler için ise taraftarlık, sosyal kimliklerinin yalnızca çevresel bir bileşeni durumundadır. Takımlarıyla özdeşleşen bireyler, kendilerini takımlarının bir parçası görürler ve buna göre hareket ederler takımlarını temsil eden renkleri ya da ürünleri giyerler. Çünkü bu yolla güç ve itibar kazandıklarını düşünürler (Özdemir ve Altunöz, 2023). Bir takıma derin bağlılık duyan taraftarlar, takımlarının performansını kendi kimlikleriyle ilişkilendirebilirler. Fenerbahçe gibi geçmişteki başarılarıyla tanınan bir kulübün, son lig şampiyonluğunu elde etmesinin üzerinden 10 yıl geçmiş olması, taraftarlar arasındaki özlem duygusunu artırabilir. Bu süre zarfında, takımın taraftarları, uzun bir süredir aradıkları zaferin özlemine derinden hissedebilirler. Taraftarlarının başarıya hasret olmaları, tuttıkları takımın uzun bir süre boyunca istedikleri başarıları elde edememesi veya beklentilerinin karşılanamaması sonucunda

ortaya çıkmaktadır. Taraftarlar genellikle tuttıkları takımın kazanmasını, şampiyonluk yaşamasını ve büyük başarılar elde etmesini arzularlar. Ancak, bu beklentiler her zaman gerçekleşmeyebilir.

Fenerbahçe taraftarının başarıya hasret olması, uzun yıllar boyunca takımının şampiyonluk yaşamaması veya istenilen performansı sergilememesi nedeniyle ortaya çıkmış olması düşünülmektedir. Bu durumda taraftarlar, tuttıkları takımın zaferle dolu günleri özler ve bir türlü arzuladıkları başarıyı görememenin hayal kırıklığını yaşarlar. Taraftarlar genellikle takımlarına büyük duygusal bağlar geliştirirler ve onların başarıları, hayatlarında önemli bir yer tutar. Başarıya ulaşamayan bir takımın taraftarları, zamanla umutsuzluğa kapılabilir, hayal kırıklığı yaşayabilir ve bazen takımlarına olan tutkularını sorgulayabilirler.

Tüm bu kavramlar ışığında yola çıkarak bu çalışmanın amacı son lig şampiyonluğunun üzerinden 10 yıl geçmiş olan Fenerbahçe Spor Kulübünün futbol taraftarının başarıya hasretlik düzeylerini incelemektir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, genellikle bir konu veya popülasyon hakkında mevcut durumu anlamak için kullanılan tarama araştırma modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, bir konu hakkında daha kapsamlı bir araştırma yapmadan önce mevcut durum hakkında genel bir fikir edinmek için kullanılabilir (Karasar, 1999).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini futbol taraftarları, örneklemini ise, Fenerbahçe Spor Kulübü futbol taraftarları içerisinde tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilen 300 kişi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve Çankaya vd. (2023) tarafından geliştirilmiş olan Sportif Başarıya Hasret Ölçeği (SBHÖ) kullanılmıştır. Kişisel bilgi form soruları yaş, cinsiyet, medeni durum, gelir durumu, eğitim durumu, taraftar yaşı, deplasmana gitme durumu, maçlara kiminle gidiyorsunuz ve maçları nereden takip ediyorsunuz sorularından oluşmaktadır. Sportif Başarıya Hasret Ölçeği 17 soru ve 4 alt boyuttan oluşan bir ölçektir. Ölçeğin alt boyutları “dış faktörler”, “bilgi”, “şiddet” ve “iç faktörler” olarak tanımlanmıştır. Ölçek 5’li likert şeklindedir. Ölçek cevaplarının tanımlanmasında (1) “Kesinlikle katılmıyorum”, (2) “katılmıyorum”, (3) “kararsızım”, (4) “katılıyorum” ve (5) “kesinlikle katılıyorum” şeklindedir. Ölçek maddeleri içinde ters madde bulunmamaktadır. Sportif başarıya hasret ölçeğinin 1., 2., 3., 4., ve 5. Maddeleri dış faktörler alt boyutunu oluşturur. Bilgi alt boyutunu

6., 7., 8., ve 9. maddeler oluştururken 10., 11., 12., 13. ve 14. maddeler şiddet alt boyutunu oluşturmaktadır. Ölçeğin son alt boyutu olan iç faktörler alt boyutunu da 15., 16. ve 17. maddeler oluşturmaktadır. Ölçekten elde edilen puan arttıkça bireylerin sportif başarıya hasret düzeylerinin yüksek olduğu ifade edilmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırma grubunu oluşturan bireylere anket soruları uygulanmadan önce araştırma amacı açıklanarak dikkat edilecek unsunlar hakkında gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Araştırma anketleri 30.10.2023 - 30.11.2023 tarihleri arasında Google formlar üzerinden ve yüz yüze anket yöntemi ile gönüllü katılım esas alınarak Fenerbahçe futbol taraftarlarına uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan kişilerin ölçek maddelerine vermiş oldukları cevapların iç tutarlılığını kontrol etmek amacı ile güvenilirlik katsayıları (Cronbach Alpha) hesaplanmıştır (Tablo 1).

Verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde ilk olarak normallik varsayımı Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testi ile yapılmıştır ($p>0,05$). Çalışmada, ölçek toplam puanlarının cinsiyet, medeni durum, deplasmana gitme durumuna göre farklılık gösterip göstermediği Student t testi ile hesaplanmıştır. Gelir düzeyi, yaş ve taraftar yaşı, eğitim durumu, maçlara kiminle gidiyor olma durumuna ve maçları nereden izliyor olma durumuna göre farklılık, gösterip göstermediği ise Tek Yönlü Varyans Analizi ve Tukey çoklu karşılaştırma testi ile belirlenmiştir. Tüm istatistiksel hesaplamalarda SPSS 22.0 V. istatistik paket programı kullanılmıştır. Araştırma bulguları, n (%), ortalama, standart sapma değerleri olarak verilmiş olup, bulgular $p<0,05$ düzeyinde anlamlı kabul edilmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Ölçek Maddelerine Verdikleri Cevaplara Ait İç Tutarlılık Katsayıları

Ölçek ve alt boyutları	İç Tutarlılık Katsayısı	Değerlendirme
Sportif Başarıya Hasret Ölçeği Toplam	0,805	Yüksek Düzeyde Güvenilir
Dış Faktörler	0,582	Düşük Düzeyde Güvenilir
Bilgi	0,884	Yüksek Düzeyde Güvenilir
Şiddet	0,703	Orta Düzeyde Güvenilir
İç Faktörler	0,736	Orta Düzeyde Güvenilir

Araştırmanın Etiği

Araştırmada veri toplama süreci öncesinde Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Komisyonu'ndan 27.10.2023 tarih ve 2023-899 sayılı kurul kararı ile gerekli onay alınmıştır. Çalışmanın her aşamasında Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” çerçevesinde hareket edilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya gönüllü olarak katılan Fenerbahçe Spor Kulübü futbol taraftarlarının demografik özelliklerine göre dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Cinsiyet	n	%	Medeni Durum	n	%
Kadın	105	35,0	Evli	120	40,0
Erkek	195	65,0	Bekar	180	60,0
Toplam	300	100,0	Toplam	300	100,0

Eğitim	n	%	Maçları Nereden Takip Ediyorsunuz?	n	%
Lise	87	29,0	Stat	33	11,0
Lisans	181	60,3	TV	155	51,7
Lisansüstü	32	10,7	İnternet	112	37,3
Toplam	300	100,0	Toplam	300	100,0

Maçları Kiminle İzliyorsunuz?	n	%	Taraftar Yaşınız?	n	%
Tek	30	10,0	5-10	49	16,3
Arkadaş	178	59,3	11-15	44	14,7
Aile	69	23,0	16-20	70	23,3
Taraftar	23	7,7	21-30	96	32,0
Toplam	300	100,0	31ve üst	41	13,7
			Toplam	300	100,0

Gelir Durumu	n	%
Düşük	39	13,0
Orta	196	65,3
Yüksek	65	21,7
Toplam	300	100,0

Araştırmaya gönüllü katılan bireylerin %65’i erkek, %60’ı bekar, %60,3’ü lisans mezunu, %51,7’si maçları televizyondan takip eden, %59’3’ü maçları arkadaşı ile izleyen, %32’si 21-30 taraftar yaşında olan ve %65,3’ü orta düzey gelire sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 3

Cinsiyet Durumuna Göre Katılımcıların Sportif Başarıya Hasret Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	Ortalama	SS	P-değeri
Sportif Başarıya Hasret Ölçek Toplam	Kadın	105	18,60	3,32	0,668
	Erkek	195	19,24	3,50	
Dış Faktörler	Kadın	105	14,01	3,96	0,515
	Erkek	195	15,04	3,71	
Bilgi	Kadın	105	15,34	4,55	0,260
	Erkek	195	16,74	4,09	
Şiddet	Kadın	105	10,78	2,52	0,498
	Erkek	195	11,12	2,44	
İç Faktörler	Kadın	105	58,73	9,41	0,503
	Erkek	195	62,14	9,55	

Araştırmada cinsiyet durumuna göre katılımcıların sportif başarıya hasretlik toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($P>0,05$; Tablo3).

Tablo 4

Medeni Durumuna Göre Katılımcıların Sportif Başarıya Hasret Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Medeni	n	Ortalama	SS	P-değeri
Sportif Başarıya Hasret Ölçek Toplam	Evli	120	19,55	3,66	0,525
	Bekar	180	18,66	3,25	
Dış Faktörler	Evli	120	14,83	4,26	0,040
	Bekar	180	14,58	3,52	
Bilgi	Evli	120	15,85	4,41	0,002
	Bekar	180	16,52	4,22	
Şiddet	Evli	120	10,78	2,63	0,508
	Bekar	180	11,16	2,35	
İç Faktörler	Evli	120	61,01	10,11	0,307
	Bekar	180	60,91	9,32	

Araştırmada medeni durumuna göre katılımcıların sportif başarıya hasretlik toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında (dış faktörler alt boyutu ve bilgi alt boyutu hariç) istatistiki olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($P>0,05$). Evli bireylerin dış faktörler alt boyut toplam puanı yüksek çıkarken ($P=0,040$), bilgi alt boyut toplam puanı bekar katılımcılara göre düşük çıkmıştır ($P=0,002$; Tablo4).

Tablo 5

Deplasmana Gitme Durumuna Göre Katılımcıların Sportif Başarıya Hasret Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Deplasman	n	Ortalama	SS	P-değeri
Sportif Başarıya Hasret Ölçek Toplam	Evet	96	19,70	3,28	0,522
	Hayır	204	18,70	3,48	
Dış Faktörler	Evet	96	16,21	2,73	0,828
	Hayır	204	13,96	4,06	
Bilgi	Evet	96	17,25	4,32	<0,001
	Hayır	204	15,78	4,22	
Şiddet	Evet	96	11,47	2,17	0,431
	Hayır	204	10,78	2,57	
İç Faktörler	Evet	96	64,63	8,58	0,043
	Hayır	204	59,22	9,62	

Araştırmada deplasmana gitme durumuna göre katılımcıların sportif başarıya hasret toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında (iç faktörler alt boyutu ve bilgi alt boyutu hariç) istatistiki olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($P>0,05$). Deplasmana giden bireylerin bilgi ($P<0,001$) ve iç faktörler ($P=0,043$) alt boyut toplam puanları gitmeyen katılımcılara göre yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 5).

Tablo 6

Yaşa Göre Katılımcıların Sportif Başarıya Hasret Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Yaş	n	Ortalama	SS	P-değeri
Sportif Başarıya Hasret Ölçek Toplam	25-29	162	61,65	9,82	0,335
	30-35	69	60,46	9,71	
	36-42	40	60,93	9,95	
	43 ve üstü	29	58,21	7,56	
Dış Faktörler	25-29	162	18,80	3,35	0,238
	30-35	69	19,48	3,35	
	36-42	40	19,60	4,14	
	43 ve üstü	29	18,31	3,04	
Bilgi	25-29	162	14,98	3,55	0,488
	30-35	69	14,29	3,78	
	36-42	40	14,60	4,53	
	43 ve üstü	29	14,07	4,42	
Şiddet	25-29	162	16,65	4,39	0,109
	30-35	69	16,20	4,28	
	36-42	40	15,90	4,33	
	43 ve üstü	29	14,59	3,45	
İç Faktörler	25-29	162	11,22	2,54	0,195
	30-35	69	10,49	2,27	
	36-42	40	10,83	2,53	
	43 ve üstü	29	11,24	2,34	

Araştırmada taraftarların yaş durumuna göre katılımcıların sportif başarıya hasret toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında istatistiki olarak anlamlı fark tespit edilmemiştir ($P>0,05$; Tablo 6).

Tablo 7

Gelir Durumuna Göre Katılımcıların Sportif Başarıya Hasret Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Gelir Durumu	n	Ortalama	SS	P-değeri
Sportif Başarıya Hasret Ölçek Toplam	Düşük (Gelir<Gider)	39	58,95	9,92	0,131
	Orta(Gelir=Gider)	196	61,75	9,10	
	Yüksek (Gelir>Gider)	65	59,74	10,78	
Dış Faktörler	Düşük (Gelir<Gider)	39	18,15b	3,28	0,032
	Orta(Gelir=Gider)	196	19,39a	3,26	
	Yüksek (Gelir>Gider)	65	18,40b	3,94	
Bilgi	Düşük (Gelir<Gider)	39	14,21	4,43	0,702
	Orta(Gelir=Gider)	196	14,77	3,71	
	Yüksek (Gelir>Gider)	65	14,69	3,84	
Şiddet	Düşük (Gelir<Gider)	39	15,62	4,77	0,369
	Orta(Gelir=Gider)	196	16,50	4,00	
	Yüksek (Gelir>Gider)	65	15,88	4,85	
İç Faktörler	Düşük (Gelir<Gider)	39	10,97	2,39	0,667
	Orta(Gelir=Gider)	196	11,09	2,52	
	Yüksek (Gelir>Gider)	65	10,77	2,37	

Araştırmada taraftarların gelir durumuna göre katılımcıların sportif başarıya hasret toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında (dış faktörler alt boyut hariç) istatistiki olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($P>0,05$). Orta gelir düzeyine sahip olduğunu beyan eden taraftarların dış faktörler alt boyut toplam puanları diğer gelir düzeyine sahip taraftarlara göre daha yüksek tespit edilmiştir ($P=0,032$; Tablo 7).

Tablo 8

Eğitim Durumuna Göre Katılımcıların Sportif Başarıya Hasret Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Eğitim Durumu	n	Ortalama	SS	P-değeri
Sportif Başarıya Hasret Ölçek Toplam	Lise	87	60,05	10,15	0,108
	Lisans	181	61,83	9,23	
	Lisansüstü	32	58,44	9,99	
Dış Faktörler	Lise	87	18,83	3,19	0,533
	Lisans	181	19,19	3,62	
	Lisansüstü	32	18,56	3,11	
Bilgi	Lise	87	14,55	3,82	0,069
	Lisans	181	14,98	3,69	
	Lisansüstü	32	13,31	4,40	
Şiddet	Lise	87	15,90	4,38	0,345
	Lisans	181	16,54	4,29	
	Lisansüstü	32	15,59	4,13	
İç Faktörler	Lise	87	10,77	2,24	0,551
	Lisans	181	11,12	2,55	
	Lisansüstü	32	10,97	2,61	

Araştırmada taraftarların eğitim durumuna göre katılımcıların sportif başarıya hasret toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($P>0,05$, Tablo 8).

Tablo 9

Maçları İzleme Yerine Göre Katılımcıların Sportif Başarıya Hasret Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	İzleme Yeri	n	Ortalama	SS	P-değeri
Sportif Başarıya Hasret Ölçek Toplam	Stadyum	33	68,73 a	8,53	<0,001
	TV	155	60,27 b	9,20	
	İnternet	112	59,60 b	9,53	
Dış Faktörler	Stadyum	33	21,15 a	3,36	<0,001
	TV	155	18,49 b	3,17	
	İnternet	112	19,12 b	3,61	
Bilgi	Stadyum	33	16,85 a	2,81	0,001
	TV	155	14,70 b	3,54	
	İnternet	112	14,02 b	4,24	
Şiddet	Stadyum	33	19,03 a	4,09	<0,001
	TV	155	15,96 b	4,37	
	İnternet	112	15,83 b	3,99	
İç Faktörler	Stadyum	33	11,70	1,98	0,064
	TV	155	11,12	2,58	
	İnternet	112	10,63	2,40	

Araştırmada maçları izleme yerine göre taraftarların sportif başarıya hasret toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında (iç faktörler alt boyutu hariç) istatistiki olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($P<0,05$). Maçları statta takip eden taraftarların ölçek toplam puanı, dış faktörler, bilgi ve şiddet alt boyut toplam puanları maçları TV ve internetten takip edenlere göre yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 9).

Tablo 10

Maçların Kiminle İzlendiğine Göre Katılımcıların Sportif Başarıya Hasret Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Kiminle İzliyorsunuz?	n	Ortalama	SS	P-değeri
Sportif Başarıya Hasret Ölçek Toplam	Tek	30	64,53 ab	11,87	0,004
	Arkadaş	178	59,89 b	9,36	
	Aile	69	60,42 b	8,51	
	Taraftar	23	66,09 a	9,49	
Dış Faktörler	Tek	30	18,83 b	2,82	0,004
	Arkadaş	178	18,64 b	3,24	
	Aile	69	19,29 b	4,00	
	Taraftar	23	21,35 a	3,14	
Bilgi	Tek	30	16,20 a	3,33	0,030
	Arkadaş	178	14,22 b	4,05	
	Aile	69	14,90 ab	3,26	
	Taraftar	23	15,61 ab	3,73	
Şiddet	Tek	30	18,00 a	5,26	0,029
	Arkadaş	178	16,01 b	4,22	
	Aile	69	15,67 b	4,04	
	Taraftar	23	17,57 ab	3,68	
İç Faktörler	Tek	30	11,50	3,01	0,205
	Arkadaş	178	11,02	2,36	
	Aile	69	10,57	2,55	
	Taraftar	23	11,57	2,19	

Araştırmada maçların izlendiği kişilere göre taraftarların sportif başarıya hasret toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında (iç faktörler alt boyutu hariç) istatistiki olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($P<0,05$). Maçları taraftar grupları ile birlikte izleyen taraftarların ölçek toplam puanları ve dış faktörler alt boyut toplam puanı diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu tespit edilmişken, bilgi ve şiddet alt boyutlarında ise maçları tek izleyen taraftarların diğer taraftarlara göre alt boyut toplam puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 10).

Tablo 11

Taraftar Yaşına Göre Katılımcıların Sportif Başarıya Hasret Düzeyleri

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Taraftar Yaşı	n	Ortalama	SS	P-değeri
Sportif Başarıya Hasret Ölçek Toplam	5-10	49	60,96	9,23	0,889
	11-15	44	61,30	8,50	
	16-20	70	60,74	11,30	
	21-30	96	60,41	9,35	
	31 ve üstü	41	62,20	9,06	
Dış Faktörler	5-10	49	18,35	2,95	0,331
	11-15	44	18,98	3,42	
	16-20	70	18,73	3,60	
	21-30	96	19,54	3,24	
	31 ve üstü	41	19,12	3,24	
Bilgi	5-10	49	14,71	3,64	0,168
	11-15	44	15,41	3,36	
	16-20	70	14,26	4,19	
	21-30	96	14,22	3,72	
	31 ve üstü	41	15,66	3,99	
Şiddet	5-10	49	16,88	4,48	0,500
	11-15	44	16,02	4,29	
	16-20	70	16,60	4,45	
	21-30	96	15,69	4,26	
	31 ve üstü	41	16,46	3,92	
İç Faktörler	5-10	49	11,02	2,52	0,981
	11-15	44	10,89	2,18	
	16-20	70	11,16	2,79	
	21-30	96	10,96	2,33	
	31 ve üstü	41	10,95	2,52	

Araştırmada taraftarların taraftar yaşına göre katılımcıların sportif başarıya hasret ölçek toplam puan ve alt boyut toplam puanları arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($P>0,05$, Tablo 11).

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada Fenerbahçe Spor Kulübü futbol taraftarlarının sportif başarıya hasret düzeylerinin bazı değişkenler göz önünde bulundurularak incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma bulguları neticesinde, taraftar yaşı, eğitim durumu ve yaş değişkenlerine göre taraftarların sportif başarıya hasret düzeyleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Alan yazın taraması neticesinde daha önce sportif başarıya hasretlik durumunu konu alan bir çalışmaya rastlanılmamış olup, benzer çalışmalar ele alındığında Belli vd. (2016), Genç ve Yıldırım (2022) araştırmalarında yaş değişkeni ile taraftarı olduğu takıma bağlanma arasında anlamlı ilişki tespit etmiştir. Araştırmaları neticesinde yaş arttıkça takıma olan bağlılıkların azaldığı sonucuna varmışlardır. Bu sonucun mevcut araştırma sonuçları ile bağdaşmadığı ifade edilebilir.

Araştırmada, evli bireylerin dış faktörler alt boyut toplam puanı yüksek çıkarken, bilgi alt boyut toplam puanı bekâr katılımcılara göre düşük çıkmıştır. Bu durumu aile yaşamı ve duygusal durumlar etkileyebilir. Bir kişi evde yaşadığı stres veya duygusal sorunlar nedeniyle takımının spesifik bilgi içeren konularına odaklanmakta zorlanabilir. Bu durumda, takımın performansındaki başarısızlığı dış faktörlere bağlamak, kişinin duygusal durumunu korumaya yönelik bir savunma mekanizması olabilir. Medeni durum ile ilgili literatür taraması sonucunda Ruseski vd. (2011) evli bireylerin daha fazla sorumluluğu olduğu için tuttuğu takımın spor faaliyetlerine daha az katıldığı ve takımıyla alakalı bilgilerden uzak kaldığı sonucuna varmıştır. Elde edilen bu sonuç mevcut araştırma verileriyle örtüşmektedir.

Araştırmada katılımcıların gelir durumları dikkate alındığında orta gelir düzeyine sahip olduğunu beyan eden taraftarların dış faktörler alt boyut toplam puanları düşük gelir düzeyine sahip taraftarlara göre daha yüksek tespit edilmiştir. Elde edilen sonuç neticesinde, orta gelirli taraftarlar, takımlarına daha fazla ekonomik katkıda bulunabileceği, bilet fiyatları, lisanslı ürünler ve diğer harcamalarla bu tür taraftarlar, takımlarının ekonomik başarısına katkıda bulduklarını hissedebilirler. Bu bağlamda, ekonomik olarak daha fazla yatırım yaptıkları için daha güçlü bir bağ kurabilirler şeklinde yorumlanabilir. Salman ve Giray (2012) araştırmasında düşük gelirli taraftarların takımlarına daha yüksek oranda bağlı olduğu sonucunu elde ettiği görülmüştür. Bu sonuç araştırma bulguları ile örtüşmezken, Torlak vd. (2014), Polat vd. (2019) araştırma bulgularıyla paralel sonuçlar elde edip takımının lisanslı ürünlerini alan, kombine bilet alışı yapan, kısacası takımı için harcama yapan bireylerin takımına daha fazla bağlılık hissi geliştirdiği sonuçlarını elde etmişlerdir.

Taraftarların maçı nereden takip ettikleri değişkeni analizi sonucu, maçları statta takip eden taraftarların tv veya internet üzerinden takip eden taraftarlara göre takımlarına bağlılık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Takımına bağlı taraftarın başarıya hasretlik durumunun daha yüksek olduğu, takımı hakkındaki gerekli tüm bilgilere hâkim olduğu, takımının başarısı için gerekiyorsa şiddete başvurabileceği sonuçları elde edilmiştir. Tanyeri, (2019), Demir vd. (2014), Koçer (2012), Polat ve Sönmezoğlu (2016) araştırmalarında mevcut araştırma verileri ile paralel sonuçlar elde ettikleri görülmüştür.

Maçları taraftar ile birlikte izleyen kişilerin başarıya hasretlik düzeyleri ve dış faktörler alt boyut toplam puanı diğer taraftarlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmişken, bilgi ve şiddet alt boyutlarında ise maçları tek izleyen taraftarların diğer taraftarlara göre alt boyut toplam puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Alan taraması sonucunda konu ile ilgili benzer çalışmalara rastlanılmamıştır. Fakat maçları birlikte izleyen taraftarların başarıya olan hasretlik düzeyinin yüksek olması, bir grup içindeki deneyimlerin ve bağlılığın daha yoğun olmasından kaynaklandığı

düşünülebilir. Taraftarlar, birlikte yaşanan zafer ve başarı anılarını paylaştıkları için daha güçlü bir bağ oluşturabilirler. Taraftarların dış faktörlere olan tepkilerinin diğer taraftarlara göre daha yüksek olması, muhtemelen birlikte izlemenin getirdiği sosyal etkileşimle ilişkilidir. Grup içindeki deneyimlerin paylaşılması, taraftarları olumlu ya da olumsuz dış faktörlere karşı daha duyarlı kılabilir. Maçları tek izleyen taraftarların bilgi ve şiddet alt boyutlarında daha yüksek puan alması ise bireysel deneyim ve duygusal tepkilerin ön plana çıkabileceğinden kaynaklı olduğunu gösterebilir. Diğer bir deyişle bireysel izleme, taraftarın daha fazla odaklanmasına ve bu alt boyutlarda daha güçlü bir tepki vermesine neden olduğu varsayılabilir.

Öneriler

Araştırma bulguları neticesinde, literatürde birtakım taraftarlarının başarıya hasretlik durumlarını ele alan araştırmaların eksikliği dikkat çekmiş bir durup olup, gelecekte çeşitli demografik özellikler ele alınarak ve örneklem sayısı artırılarak hem nicel hem de nitel çalışmaların etkili olacağı düşünülmektedir.

Kulüp, evli bireylerin spor faaliyetlerine katılımını artırmak ve aile yaşantılarına entegre etmek adına özel etkinlikler düzenleyebilir. Aile dostu etkinlikler, taraftarların takımlarına olan bağlılıklarını güçlendirebilir. Evli taraftarların spor etkinliklerine katılımını desteklemek adına aile dostu politikalar geliştirebilir. Örneğin, özel aile biletleri, çocuk dostu etkinlikler ve aile indirimleri gibi uygulamaları hayata geçirebilir. Orta gelir düzeyine sahip taraftarların ekonomik katkılarına artırmak amacıyla uygun fiyatlı bilet seçenekleri ve kampanyalar sunabilir. Böylece taraftarlar, ekonomik olarak daha fazla katkıda bulunma şansına sahip olabilirler. Maçları tek izleyen taraftarların bireysel deneyimlerine odaklanarak, onları kulüple daha yakın bir ilişkiye çekmek için özel içerikler ve etkinlikler düzenlenebilir. Taraftarların favori oyuncularıyla tanışma fırsatları, kulüp tesislerini ziyaret etme imkanları veya kişisel hatıra eşyaları gibi özel deneyimlerle duygusal bağlar güçlendirilebilir. Bu sayede bireysel deneyimlere vurgu yaparak, taraftarların duygusal bağları güçlendirebilir. Kulüp, taraftarlarla etkileşimi artırmak ve bilgi paylaşımını kolaylaştırmak adına sosyal medya platformları ve diğer iletişim kanallarını aktif bir şekilde kullanabilir. Güncel bilgileri, duyuruları ve etkinlikleri düzenli olarak paylaşarak taraftarlarla sürekli iletişim halinde olunabilir. Bu önerilerin, Fenerbahçe Spor Kulübü'nün taraftarlarını daha etkili bir şekilde takımına dahil etmesine ve kulüp ile taraftar arasındaki bağları güçlendirmesine yardımcı olabileceği öngörülmektedir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik değerlendirme kurulu: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Etik değerlendirme belgesinin tarihi: 27. 10. 2023

Etik değerlendirme belgesinin sayı numarası: 2023-899

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Araştırmanın yöntem ve bulgular kısmıyla ilgili süreçler ikinci ve üçüncü yazar, giriş kısmı ile ilgili süreçler beşinci yazar, tartışma ve sonuç kısmı ile ilgili süreçler ise bütün yazarlar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çatışma Beyanı

Yazarların araştırma ile ilgili bir çatışma beyanı bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akkaya, C. (2009). Spor ve medya: Medyanın futbolu kitle kültürü haline getirmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Belli, E., Gürbüz, A., ve Biricik, Y. S. (2016). An analysis of motivation of students at sports science faculty as football sports fans. *Universal Journal of Management*, 4(7), 397-404
- Budi, D.R., Widyaningsih, R. (2021). Revealing fanaticism of football supporters: Mass psychology perspective. *Annals of Tropical Medicine Public Health*, 24(3).
- Cankaya, S., Derelioglu, M., Sabah, S., Ermis, A., ve Abaci, S. H. (2023). Sportif başarıya hasret ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of ROL Sport Sciences*, 4(3), 1098-1116.
- Demir, E., Goktas, Z., Koyuncuoglu, K. (2014). Futbol seyircisinin sosyo-ekonomik kültürel yapısının şiddet eylemine etkisi (Manisaspor Örneği). *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 16(2), 41-49. <https://doi.org/10.15314/tjse.58778>
- Evren, C. (2007). Türkiye’de futbolun bir kitle sporu olarak endüstrileşmesinde ana akım medyanın ideolojik tutumunun irdelenmesi. Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi, Turkey.
- Genç, N., Yıldırım, Y. (2022). Futbol taraftarlarının takım evangelizm (eFANgelizm) düzeyinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Adana Demirspor-Erzurumspor maçı örneği. *Herkes için Spor ve Rekreasyon Dergisi*, 4(1), 23-27.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Katırcı, H. (2015). Spor kulüplerinde iletişim yönetimi: Türk profesyonel futbol liginde yer alan spor kulüplerinin iletişim uygulamalarına ilişkin araştırma. Doctoral dissertation, Anadolu University, Turkey.
- Koçer, M. (2012). Futbol derneklerine üye olan taraftarların şiddet ve holiganizm eğilimlerinin belirlenmesi: Kayseri örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(32), 111-135.
- Özdemir, M., ve Altunöz, Ö. (2023). Futbolda taraftar özdeşleşme düzeyinin destinasyon imajı ve destinasyon aidiyetine etkisi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 34(1), 47-59.
- Polat, E., ve Sönmezoğlu, U. (2016). Futbol taraftarlarını şiddete yönelten faktörlerin incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 471-489. <https://doi.org/10.11616/basbed.vi.455875>
- Polat, E., Sönmezoğlu, U., Yıldız, K., ve Çoknaz, D. (2019). Futbol taraftarlarının takım imajı, takım sadakati ve takımla özdeşleşme düzeylerinin belirlenmesi. *International Journal of Sport Exercise and Training Sciences - IJSETS*, 5(3), 143-153. <https://doi.org/10.18826/useeabd.592699>
- Ruseski, J. E., Humphreys, B. R., Hallmann, K., ve Breuer, C. (2011). The interplay of family structure, time constraints, and sport participation. *European Review of Aging and Physical Activity*, 8(2), 57-66.

- Salman, G. G. (2008). Profesyonel futbol kulüplerinin hizmet kalitesi ile taraftar memnuniyeti ve taraftar tiyolojileri arasındaki ilişki. Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi, Turkey.
- Salman, G. G., ve Giray, C. (2012). Bireylerin futbol taraftarı olmasını etkileyen güdüler ile sadakat arasındaki ilişki: Fenerbahçe Taraftarları Üzerine Bir Uygulama-The relationship between motivation, which prompts individuals to be soccer fans, and loyalty: a study on fenerbahce fans. *Öneri Dergisi*, 9(33), 89-97.
- Tanyeri, L. (2019). Futbol taraftarı fanatikliği: Üniversite öğrencileri örneği. *Spor Eğitim Dergisi*, 3(2), 89-97.
- Tevetoğlu, E., ve Ermiş, E. (2022). Senseball ile yapılan antrenmanların futbolcuların temel teknik beceri performansına etkisi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 13(2), 177-188.

Bu eser [Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.